

VÁLOGATÁS

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár új beszerzéseiből

Ajándék; Antikvárium; Bibliofília; Könyvárak; Könyvárverés; Könyvlopás; Könyvtörténet -egyetemese; Könyvvásárlás -egyéni; Magánkönyvtár; Egyesült Államok

BASBANES, Nicholas A.

A gentle madness : bibliophiles, bibliomanes, and the eternal passion for books / Nicholas A. Basbanes. – New York, N. Y. : Holt, 1996. -XVI, 638 p., [32] t. – ill. ; 24 cm. – Bibliogr. : p. 575-612. – ISBN 0-8050-3653-9

Raktári jelzet: 3-12830

Bevezetőként néhány fejezetben kiemelkedő alakokat vonultat fel az egyetemese, az angol, illetve az amerikai könyvgyűjtés történetéből a kezdetektől egészen a múlt századig, és közben helyenként adalékokkal szolgál a könyvek iránti olthatatlan szenvedély

pszichopatológiájához. A történeti bevezető után a könyv háromnegyed része a huszadik század amerikai könyvgyűjtőivel foglalkozik. A mű szerzője eredeti foglalkozásának megfelelően az újságírás módszereivel, személyes beszélgetései és gyűjtemény látogatásai alapján mutatja be a nagy könyvgyűjtők pályafutását. Miért kezd el ma Amerikában könyveket gyűjteni egy milliomos? Hogyan alakul ki gyűjtőköre? Miért hagyja esetleg abba a gyűjtést? Mi lesz a gyűjtemények sorsa a gyűjtő halála után? Ezekhez hasonló kérdésekre kaphatunk többféle választ. Egyetemes irodalmi értékek megmentőivel és egyetemi könyvtárak jötevőivel is megismerkedhetünk, pl. Szathmáry Lajos (1919-1996) magyar születésű chicagói étteremtulajdonossal. Értesülhetünk híres antikvár könyvaukciók árairól, elit antikvár könyvkereskedőkkel is találkozhatunk a könyv lapjain. Kisebbségi dokumentumok (jiddis, afro-amerikai stb.) gyűjtésének intézményesítői, valamint a kortárs könyvek (pl. korrektúra-

példányok, fantasztikus regények stb.) gyűjtői is színre lépnek. Több példát olvashatunk arra, hogy kispénzű emberek jelentős gyűjteményeket hozhatnak létre évtizedek megszállott gyűjtőmunkájával. Néhány negatív hős is bemutatásra kerül, pl. egy könyves betörő, kitől megközelítőleg 23600 könyvet foglaltak le, melyeket 268 könyvtárból tulajdonított el.

(NpL)

Bérmunka kiadása; Egyetemi könyvtár; Munkafolyamat

BÉNAUD, Claire-Lise – BORDEIANU, Sever

Outsourcing library operations in academic libraries : an overview of issues and outcomes / Claire-Lise Bénaud, Sever Bordeianu ; with a foreword by Katina Strauch. – Englewood, CO : Libraries Unlimited, 1998. – XIX, 215 p. ; 27 cm. – Bibl.: p. 175-188. és a fejezetek végén. – ISBN 1-56308-509-7

Raktári jelzet: 4-10744

A szerzők 1995-ben találkoztak először a gyakorlatban is az „outsourcing”-gal, (bizonyos típusú könyvtári munkák „bérbeadása”, külső vállalkozók megbízása) mikor elkezdtek kutatni az OCLC PromptCat szolgáltatásának könyvtárunkba történő bevezethetőségét. Ez ugyan kompatibilitási problémák miatt nem történt meg, de a szerzők idő közben mélyen beleásták magukat az „outsourcing” kérdéskörébe, és megírták ezt a könyvet. A mű nem „how-to-do-it” jellegű, sokkal inkább az „outsourcing” minden vonatkozásának aprólékos vizsgálata, amely azon az 1996-os felmérésen alapul, amelyet 109 tudományos könyvtár és 110 egyetemi könyvtár körében végeztek.

A könyv első részében általános áttekintést adnak az „outsourcing”-ról. A fogalom definíciójától kiindulva vizsgálják szerepét a mai gazdasági életben, majd bemutatják a könyvtárakban való alkalmazás mellett és ellen felhozott érveket, és az ezzel kapcsolatban kialakult országos vitát. Ezután következnek három fázisának bemutatása, a tervezése, a bevezetése és a folyamatos irányításé.

A negyedik fejezet a felmérés eredményeit összegzi, majd önálló fejezetekben részletesen tárgyalja az állományalakítás, a gyarapítás és folyóiratkezelés, a katalogizálás, a retrospektív konverzió, az egységes besorolási adatok kezelése, az állományvédelem és az olvasószolgálat bérmunkába adásáról gyűjtött tapasztalatokat. A legrészletesebben a katalogizálással foglalkoznak a szerzők, itt például kitérnek a munkafolyamat bérbeadásának a többi könyvtári munkaterületre gyakorolt hatására is.

Az „outsourcing” kifejezetten pozitív alternatíva a tudományos könyvtárak számára. A könyvtárosoknak meg kell tanulniuk a bérmunkának a szakma számára egyértelműen előnyös alkalmazási módját – olvashatjuk a végső következtetésekben.

A könyv ugyan az amerikai tudományos és egyetemi könyvtárak gyakorlatát elemzi, de részletes tárgyalási módja és megalapozott következtetései miatt feltétlenül számot tarthat a hazai szakemberek érdeklődésére is.

(F. E.)

Jogszabály -könyvtárügyi; Konferenciai anyag -nemzetközi (forma); Könyvtárpolitika; Európa; Nagy-Britannia; Németország; Olaszország; Spanyolország

Bibliotheksgesetzgebung in Europa : Diskussionsbeiträge und Länderberichte = Library legislation in Europe : discussion papers and country reports

/ [hrsg. von] *Europarat ...*, Goethe-Institut... ; hrsg. von *Christiane Bohrer*. – Bad Honnef : Bock und Herchen, 2000. – 82, 78 p. ; 24 cm. – (Bibliothek und Gesellschaft). – Bibliogr. a lábjegyzetekben. – Kétnyelvű kiadvány, hátlapjával egybekötve. – ISBN 3-88347-209-3

Raktári jelzet: 3-12807

A kétnyelvű kiadvány az Európa Tanács és a Goethe Intézet égíse alatt 1999 áprilisában Münchenben rendezett nemzetközi konferencia előadásait tartalmazza. A bevezető tanulmányok olyan könyvtárpolitikai kérdésekkel foglalkoznak, mint például a könyvtárak szerepe a vélemény és tájékoztatás szabadságának megvalósításában, a politika feladata a könyvtárügyben, a könyvtárak a digitális információátvitel korában stb. A következő rész az Európa Tanács irányelveit tartalmazza az európai könyvtári törvényhozással és könyvtárpolitikával kapcsolatban, majd az egyes országok beszámolóit követhetjük: részletes tájékoztatást kapunk a német, a spanyol, az olasz és a brit könyvtári jogalkotás és könyvtárpolitika egyes kérdéseiről. A konferencia eredményeként összeállított *„Irányelvek az európai könyvtári jogalkotáshoz és könyvtárpolitikához” c. dokumentummal zárul a könyv.*

(F. Á.)

Dokumentumszolgáltatás; Elektronikus könyvtár; Konferencia anyag -nemzetközi (forma); Szabvány -könyvtári; Szerzői jog; Nagy-Britannia; Olaszország

The digital library challenges and solutions for the new millennium : proceedings of an international conference held in Bologna, Italy, June 1999 / ed.

by *Pauline Connolly and Denis Reidy* ; publ. by IFLA Offices for UAP and International Lending. – Boston Spa : IFLA, cop. 2000. – 201 p. : ill. ; 30 cm. – Bibliogr. az előadások végén és a lábjegyzetekben. – ISBN 0-95-32439-7-4

Raktári jelzet: 4-10710

A digitális könyvtár „falak és papír nélküli könyvtár”, ahol – *Nicholas Negroponte szavaival élve* – „a bitek helyettesítik az atomokat, az anyagot, és néhány gomb leütésével emberek milliói egyidejűleg ugyanazt a könyvet kölcsönözhetik akár otthonról is”.

A digitális könyvtár kihívásai és megvalósítási módjai volt a témája annak a konferenciának, amelyet a British Library, a British Council és olasz könyvtárosegységek szerveztek 1999 júniusában Bolognában. A brit és olasz előadók több szempontból, a téma minden lehetséges rétegét és vonzatát körülvéve számoltak be konkrét projektekről, tervekről, megvalósult modellekről, a digitális könyvtár kialakításához szükséges előfeltételekről. A 16 olasz és 9 angol előadást a következő témakörökbe csoportosítva tették közzé a szerkesztők: szerzői jog, elektronikus publikálás, gyakorlati esettanulmányok, szabványok és protokollok, projektek, elektronikus dokumentumszolgáltatás. Az előadásokat részletes angol és olasz nyelvű összefoglalók vezetik be, a tartalomjegyzék szintén kétnyelvű.

(F. Á.)

Állományvédelem; Elemi károk; Háborús károk; Konferencia anyag -nemzetközi (forma); Rombolás; Tájékoztatói politika; Nagy-Britannia, Bristol -K

Disaster and after : the practicalities of information service in times of war and other

catastrophes : proceedings of an international conference sponsored by IGLA (The International Group of Library Association), 4-6 September 1998, University of Bristol / ed. by Paul Sturges and Diana Rosenberg ; with the editorial assistance of Claire Sturges. – London ; Los Angeles, CA : Taylor Graham Publ. – 175 p. ; 23 cm. – Bibliogr. az előadások végén. – ISBN 0-947568-77-8

Raktári jelzet: 3-12844

A kötetben közölt előadások közös témája az információs szolgáltatások működése országos és helyi, természeti és társadalmi katasztrófák idején, továbbá azok elmúltával. Nemzetközi kezdeményezések is ismertetésre kerülnek ebben a tárgykörben, pl. a Vörös Kereszt és Vörös Félhold Szervezetek Szövetségének kommunikációs szerepe az afrikai társadalmakban, vagy az IFLA részvétele a Kék Pajzs Nemzetközi Bizottság kulturális értékeket mentő missziójában fegyveres konfliktusok és természeti csapások idején.

A következő témákat tárgyalják részletesen a sokszor megrázó erejű előadásszövegek: könyvtári és levéltári gyűjtemények háborúk utáni újjáéledése Délkelet Ázsiában (Burma, Laosz, Vietnám); az 1996-os linköpingi könyvtárgyújtogatás lélektani hatásai a személyzetre és a használókra; két lengyelországi egyetemi könyvtár regionális könyvtármentő munkája és katasztrófaelhárító erőfeszítései az 1997-es árvizek során; a belfasti Linen Hall Könyvtár civil konfliktusokat dokumentáló ténykedése; információs szolgálatok és kommunikációs rendszerek Eritreában a függetlenségi háború három évtizedében; az információs szabadság korlátozása Izraelben az 1987 és 1991 közötti palesztin felkelés idején, a csernobili atomerőművel kapcsolatos tudományos információ hiánya és ennek pótlására kifejtett erőfeszítések Belorussziában, valamint könyvtári ellátás az ostromlott Sarajevóban.

tett erőfeszítések Belorussziában, valamint könyvtári ellátás az ostromlott Sarajevóban.

(NpL)

Irodalompropaganda; Olvasás; Olvasási szokások; Olvasáskutatás; Olvasástörténet; Németország

Handbuch Lesen / in Auftr. der Stiftung Lesen und der Deutschen Literaturkonferenz ; hrsg. von Bodo Franzmann [et al.] ; unter Mitarb. von Georg Jäger [et al.]. – München : Saur, 1999. – XII, 690 p. ; 25 cm. – Bibliogr. a fejezetek végén. – ISBN 3-598-11327-7

Raktári jelzet: 3-12757

A vaskos kötet a „Lesen – ein Handbuch” című, a 70-es évek elejéről származó összeállítás (Verlag für Buchmarktforschung, Hrsg. A. C. Baumgärtner) felváltására született meg. Az eredeti kötet célját megtartották, de bizonyos változásokat is végrehajtottak a kézikönyv szerkezetében. Az újabb kötet önálló, összefoglaló tanulmányokat tartalmaz „mindenről, ami az olvasással összefügg”: az olvasástörténetről, az olvasói viselkedésről, az olvasápszichológiáról, az olvasás neurobiológiájáról, az elektronikus információhordozókról, a szerzők és olvasók kapcsolatáról, a cenzúráról, a könyvkereskedelemlről, a könyvtárakról, az olvasási kultúráról, az olvasásnépszerűsítésről és intézményeiről, az írás- és olvasástanításról a felnőttoktatásban, az olvasási szocializációról az iskolában, végül közli az olvasók és az olvasás ábrázolásainak ikonográfiáját – mindezt tekintélyes német szerzők tollából, illetve összeállításában.

(H. I.)

Használók képzése

KIRBY, John – LIDDIARD, Lucy – MOORE, Kay
Empowering the information user : new ways into
user education / John Kirby, Lucy Liddiard and
Kay Moore ; [ed. by] Library Association. – Lon-
don : Library Association Publ., 1998. – X, 76 p. ;
22 cm. – (The successful LIS professional). –
Bibliogr. : p. [73]-75. – ISBN 1-85604-252-9

Raktári jelzet: 3-12779

A bevezető szerint a könyv abból a régóta érzett, ál-
landó elégedetlenségből született, amely minden
használóképzési programot kísért. Ennek során a
könyvtárosok általában túl sokat akarnak egyszer-
re közölni a hallgatókkal, és nem akkor, amikor nek-
ik valóban szükségük lenne ezekre az ismeretek-
re. Ezért a szerzők célja, hogy arra készítsék a
könyvtárosokat, gondolják újra, mit tartanak fon-
tosnak annak érdekében, hogy képessé tegyék az
embereket a hatékony információkeresésre. Nem is a „használók képzése” kifejezést használják, ha-
nem az „empowering” (képessé tesz) szót, aminek
magyarázatát az első fejezetben adják meg és értel-
mezik a fogalmat. A további fejezetcímek: Kik ezek
az emberek? – a használói csoportok és igényeik
felismerése; Mit várunk a használótól? A tanulási
eredmények elemzése és megtervezése; Hogyan va-
lósítsuk meg a képzési programot? Kinek mi a leg-
jobb? A megfelelő időpont kiválasztása; Hogy mű-
ködött? Az elvégzett munka értékelése.

A nyolc fejezet egyike sem hosszabb tíz oldalnál,
de mindegyik jól tagolt, példákkal gazdagon illusz-
trált, s a jó tipográfia, a célratoró tömörség és az új-
szerű megközelítés teszi rendkívül hasznossá és
könnyen használhatóvá a könyvet.

(F. Á.)

Gépi információkeresés; Információkeresési rend-
szer értékelése; Online információkeresés
LARGE, J. Andrew – TEDD, Lucy A. – HARTLEY,
Richard J.

Information seeking in online age : principles and
practice / Andrew Large, Lucy A. Tedd and R. J.
Hartley. – London [etc.] : Bowker-Saur, cop. 1999.
– XIX, 308 p. : ill. ; 25 cm. – Bibliogr. a fejezetek
végén. – ISBN 1-85739-260-4

Raktári jelzet: 3-12842

A szerzők előző közös műve *Online searching:
principles and practice* címen 1990-ben jelent meg,
amely akkor még a hagyományos online szolgálta-
tásokra (pl. Dialog) koncentrált, s csak említést
tett az új technológiáról, a CD-ROM-ról (és az idő-
közben népszerűségét veszített videotextről és tele-
textről). Az új könyv középpontjában az online
adatbázisok, online könyvtári katalógusok,
CD-ROM-ok és a web állnak. A könyv tíz fejezetre
oszlík, amely három nagyobb témakörbe rendezhe-
tő. Az első három fejezet elméleti bevezetést nyújt
magába a keresési folyamatba (a különböző kereső-
rendszerekből vett példákkal illusztrálva), a haszná-
lók és információkeresési szokásaik vizsgálatába,
valamint a keresőrendszerek kialakulásának törté-
netébe és a ma létező rendszerek sokféleségébe. A
következő négy fejezet a keresési folyamat különbö-
ző elemeit mutatja be, elsősorban a keresőnyelvet,
hangsúlyozva az ellenőrzött szótárak szerepét. Ez-
után az adatbázisok és indexek struktúráját (bele-
értve a hipertextet és a metaadatokat) ismertetik a
szerzők, majd a keresés és böngészés stratégiáját
és taktikáját. Az utolsó három fejezet egyes témá-
jú: az egyik az interfészek tervezésével és használha-
tóságával foglalkozik (kitérve a hardver és szoftver
kérdésekre is), a következő pedig egyfajta összeg-

zést nyújt az eddigiekről, számos keresési példával illusztrálva.

Az utolsó fejezet a kereséseket és az adatbázisokat értékeli a hagyományos módszerekkel (recall, precision), a szerzők itt utalnak a használói felmérések és a webhelyek minőségi kritériumainak fontosságára is.

A szép kivitelű, jól megírt és gazdagon illusztrált könyv egyensúlyra törekszik a „tudományos” és a gyakorlati megközelítés között, a fejezetenként összeállított irodalomjegyzék további olvashányokat kínál a témáról.

(F. Á.)

Konferenciai anyag -nemzeti (forma); Nemzeti könyvtár; Oroszország, Sankt-Peterburg -K Nacional'nye biblioteki na poroge XXI veka : materialy mezhdunarodnogo seminara, Sankt-Peterburg, 9-10 dekabrâ 1998 g. / [red.] N. F. Verbina, S. A. Davydova ; [izd.] Rossijskaâ nacional'naâ biblioteka. – Sankt-Peterburg : RNB, 2000. – 76 p. ; 21 cm. – ISBN 5-8192-0051-9

Raktári jelzet: 2-10389

1998. december 9-10-én Szentpéterváron nemzetközi szemináriumot rendeztek „Nemzeti könyvtárak a XXI. század küszöbén” címmel. E vékony kis kötet a szeminárium előadásainak anyagát és kerakasztal-beszélgetésének összefoglalását tartalmazza. A kötet bevezetője szerint a szeminárium létrejöttének alapját az az 1996 májusában az orosz kulturális miniszter által jóváhagyott megállapodás jelenti, amely Oroszország nemzeti könyvtárainak partneri viszonyáról és együttműködéséről szól. A szemináriumon mintegy negyven szakember vett részt a kulturális minisztérium, a föderális és regionális könyvtárak, a könyvkiadók és könyvkereske-

dők, valamint a humán felsőoktatás képviselőiben. Az esemény nemzetközi jellegét többek között az erősítette, hogy az USA nagykövetségének kultúrattaséja mintegy 180 könyvtártudományi tematikájú amerikai kiadású könyvet és időszaki kiadványt ajándékozott az orosz nemzeti könyvtárnak. A szeminárium két bevezető előadását az Orosz Állami Könyvtár és az Orosz Nemzeti Könyvtár igazgatója tartotta. Mindketten kitértek arra, hogy az új évezred küszöbén valamennyi nemzeti könyvtár újragondolja misszióját, feladatkörét pedig az újonnan felmerülő követelményekhez igazítja. A két előadó részletesen foglalkozott azzal a különleges helyzettel, amely Oroszország történelmi helyzetéből és történetéből adódóan a nemzeti könyvtár ügyére is hatással van: a nemzeti könyvtári funkciókat ugyanis a fent említett két oroszországi intézmény látja el a Szovjetunió 1991-es felbomlása óta, emellett pedig továbbra is léteznek a korábbi köztársaságok és autonóm területek nemzeti gyűjteményei is. Mivel az Orosz Állami Könyvtárnak (a volt Lenin Könyvtár) nem volt célja újból, ill. párhuzamosan elvégezni azokat a feladatokat, amelyekkel az Orosz Nemzeti Könyvtár (a volt Szaltikov-Scsedrin Könyvtár) és az Orosz Könyvkamara is foglalkozott-foglalkozik, tervezetet nyújtottak be konzorcium alapítására. Ebben a szervezetben az említett három intézmény mellett – önállóságuk fenntartásával – szerepet vállalnának a nagyobb könyvkiadók és informatikai cégek is. A kötetben publikált anyagok sorában szerepel még egy előadás a belorusz nemzeti könyvtár fejlődésének alakulásáról, valamint több előadó választotta témájául a nemzeti könyvtár és az állami könyvtári jogszabályozás kapcsolatát (egyikük az orosz és az európai könyvtári törvények összehasonlító elemzésével végezte el). Egy-egy előadás foglalkozott az Internet jogi és etikai problémáival, a könyvtáraknak az információs társadalomban betöltött helyével (e témáról a finn nemzeti és egyetemi könyvtár igazgatója beszélt), a könyvtárak, a könyvkiadók és az Internet

kapcsolatáról (az előadást a német Springer kiadó vezetője tartotta), valamint a tudomány és a kutatás információigényéről és információellátásáról.

(H. Á.)

Hatékonyág; Könyvtáros -felsőfokú; Marketing; Vezetés

PANTRY, Sheila – GRIFFITHS, Peter

Becoming a successful intrapreneur : a practical guide to creating an innovative information service / Sheila Pantry ... and Peter Griffith ; [publ. by] Library Association. – London : Library Association Publ., 1998. – X, 98 p. ; 22 cm. – (The successful LIS professional). – Bibliogr.: p. 89-95. – ISBN 1-85604-292-8

Raktári jelzet: 3-12780

Manapság a tájékoztató szakemberek azáltal nyerhetik el intézményük támogatását, hogy demonstrálják szolgáltatásaik értékét. Mindehhez szükség van vállalkozási képességeik felhasználására, továbbá új képességeket kell elsajátítaniuk az információs auditálás (korábban: igénykutatás), a tudásmenedzsment, a perspektivikus tervezés, a kockázatkezelés, az értéknövelt szolgáltatások kialakítása, a minőségbiztosítás és a teljesítménymérés területén. Több ágazatra kiterjedő esettanulmányok, példák, felmérések és összefoglalók alapján ehhez ad útmutatást a kötet, amely gyakorlati útmutatónak készült azok számára, akik újszerű, használóközpontú tájékoztatási szolgáltatások kialakítását tűzték ki célul.

(H. I.)

Rendbontás; Munkahelyi légkör

PANTRY, Sheila

Dealing with aggression and violence in your workplace / Sheila Pantry... ; [ed. by] Library Association. – London : Library Association Publ., 1996. – XII, 82. p. ; 22 cm. – (The successful LIS professional). – Bibliogr. a függelékben. – ISBN 1-85604-180-8

Raktári jelzet: 3-12770

Bárki találkozhat a munkahelyén agresszív viselkedéssel vagy zaklatással, különösen ha közintézményben – például könyvtárban dolgozik. Ez a praktikus, jól használható kézikönyv arra szolgál, hogy felkészítse a könyvtárban és információszolgáltató intézményekben dolgozó munkatársakat és vezetőket a lehetséges problémákra, és felhívja figyelmüket törvényekben biztosított jogaikra. Természetesen a munkahelyi szervezeten belüli agresszió kezelése is terítékre kerül.

A szerző szemléletes példákkal illusztrálja mondanivalóját, mutatja be a lehetséges incidenseket, és azokat az óvintézkedéseket, melyek segítenek a különböző jellegű erőszakos cselekmények megelőzésében. Az első fejezetben kilenc, tipikusnak mondható incidens leírását olvashatjuk. A második fejezetben különböző szervezetek definícióit találjuk arról, mit is nevezhetünk munkahelyi agresszióknak. Hogy csak a Library of Association röpiratát említsük: minden antiszociális megnyilvánulás, például a másokat zavaró rádióhallgatás, és a lopás is. De ide tartozik természetesen a szóbeli agresszió, a tettegesség, a megfélemlítés és a szexuális zaklatás is. A harmadik fejezet többek közt arról szól, hogy milyen fizikai, pszichikai és egyéb hatása lehet az áldozatra nézve egy-egy ilyen esetnek. A negyedik fejezet a vezetés felelősségét mutatja be, különös tekintettel a kockázati tényezők időről időre történő felmérésére. Tegyük határozott lépéseket saját érdeklődésünkben – sugallja az ötödik fejezet, azaz gyűjt-

sük és elemezzük az adatokat.

Arról is olvashatunk, hogy mit tegyünk, ha a főnökünk nem veszi komolyan a felmerült problémát. A fejezet végén pedig egy részletes jegyzőkönyvi úrlapot találunk.

A hatodik rész a felkészítő tréningekről szól: mit, hol és hogyan kell oktatni. Jó tanácsokkal szolgál a megfelelő kommunikációs módszerekről, a védekezés lehetőségeiről, beleértve azt is, hogy „szégyen a futás, de hasznos”. Jó tudni, hogy az erőszak áldozatainak támogatására – Nagy Britanniában – országos hálózat épült ki, amely ingyenesen vehető igénybe, információkkal, hasznos tanácsokkal látja el a hozzá fordulókat, és jogi képviselőt is kérhet tőlük. Az irodák listája a mellékletek között megtalálható.

A hetedik fejezet a már megtörtént eset után elvárható rövid és hosszú távú segítségnyújtásról szól.

A mellékletek – a már említett listán kívül – tartalmazzák a vonatkozó törvényeket, valamint hasznos forrásokat: adatbázisokat, szakirodalmat, filmeket, videókat. Végül pedig a Fogyasztók Egyesületének zaklatás-elhárító irányelvét olvashatjuk követhető példaként.

A könyv melegen ajánlható a beosztottak testi és lelki biztonságáért felelős vezetőknek, és igen hasznos tanácsokat ad azoknak munkatársaknak, akik különböző fenyegető eseménynek vannak kitéve.

(F. E.)

Ember-gép kapcsolat; Jogszabály -más területről; Szakmai etika -rokon területen; Számítógép-hálózat; Szoftver; Tájékoztatás

PETERS, Thomas A.

Computerized monitoring and online privacy / by Thomas A. Peters. – Jefferson, NC ; London : McFarland, cop. 1999. – XII, 402 p. ; 24 cm. – Bibliogr.: p. 323-396. – ISBN 0-7864-0706-9

Raktári jelzet: 3-12797

A szerző egy évtizede foglalkozik a könyvtári számítógép-használat megfigyelésének problémáival. Könyve általában az ember és a számítógép kölcsönhatásának számítógépes módszerekkel végezhető méréséről szól. Alighanem ez az első átfogóbb tárgyalása a témának. A használó online tevékenységének regisztrálása több területen is fontos lehet, könyvtárban, iskolában, munkahelyen, kereskedelemben, és nem csupán hatalmi ellenőrző, hanem rendszertervező, marketing stb. szempontokból is. Ennek megfelelően az említettekén kívül sok más irányból mutatkozik érdeklődés iránta egészen az üzleti életig és az államigazgatásig, de ez idáig mégsem következett be az online monitoring robbanásszerű fejlődése [tegyük hozzá, szerencsére (NpL)].

A szerző sorra veszi, hogy milyen adatokat lehet gyűjteni és milyeneket érdemes, eddig mely gépi módszerek alakultak ki a gyűjtésre és elemzésre, ki nek és milyen célra van joga használni az így szerzett adatokat. Kitér a lehetséges jövőbeli alkalmazásokra is. A meghatározások és elméleti alapok tárgyalásánál sokszor filozófiai mélységekbe ereszkedik. Igen nagy teret kapnak az etikai, erkölcsi megfontolások, törvénykezési kezdeményezések, különösen a személyiségi jogokkal kapcsolatos aggályokat tárgyalja kimerítően a szerző. Kiemeli továbbá az online monitoring felhasználásával a 80-as és 90-es években folytatott kutatásokat. Sokat foglalkozik az olyan szoftverekkel, amelyek lehetővé teszik a hálózati kiszolgáló, illetve az ügyfél gépek tranzakciós naplóelemzését. Néhány fejezeten kívül ennek a témának szenteli még a függelékeket, ahol e szoftverek felsorolását, jellemzését és elérhetőségét találjuk.

(NpL)

Felmérés (forma); Gyermek és ifjúsági olvasó; Gyermekkönyvtár; Ifjúság nevelése olvasásra; Igénykutatás könyvtári szolgáltatásokra; Könyvtár-propaganda; Nagy-Britannia

A place for children : public libraries as a major force in children's reading / ed. by Judit Elkin, Margaret Kinnell ; with contributions from Debbie Denham, Peggy Heeks and Ray Lonsdale ; [ed. by] Library Association. – London : Library Association Publ., 2000. – XXI, 198 p. : ill. ; 25 cm. – (British Library research and innovation report, ISSN 1366-8218 ; 117.). – Bibliogr. a fejezetek végén. – ISBN 1-85604-320-7

Raktári jelzet: 3-12778

A kötet a British Library által támogatott, 1996 és 1998 között készült kutatási program, a „Place for children” vizsgálati eredményeit tartalmazza. A program elsődleges célja az volt, hogy felderítse a közkönyvtárak szerepét a fiatalok olvasóvá nevelésében, s ennek alapján meghatározható legyen, milyen lépéseket, fejlesztéseket kell tenni az olvasási kedv erősítése, az olvasási kultúra támogatása érdekében. Két kérdés állt a vizsgálat háttérében: a gyerekek és fiatalok életstílusának és elvárásainak megváltozására hogyan tud reagálni a könyvtár, milyen lépéseket tehet a könyvtárvezetés annak érdekében, hogy a könyvtári szolgáltatások találkozzanak a felmerült új igényekkel, miközben fenntartják a hagyományos szolgáltatások folytonosságát is. A kutatás az angliai gyakorlatot derítette fel, de valószínűleg az általános tendenciák világáig terjednek.

A bevezető tanulmányt a két kötet szerkesztő írta, áttekintést adva a gyerekkönyvtárak helyzetéről az ezredfordulón. Hét esettanulmány következik ezután a gyerekeknek nyújtott könyvtári szolgáltatásokról, a gyerekkönyvtárak szerepéről az olvasás

megszerettetésében, a gyerekkönyvtárak használatáról, az állománygyarapítás és az olvasás kapcsolatáról, a szolgáltatások reklámozásáról és a szolgáltatások értékeléséről.

A kötet szerkesztője, Judit Elkin készítette a zárótanulmányt, amely a résztanulmányok megállapításait foglalja össze. A két függelék közül az egyik a kutatási programot és a kutatás módszereit ismerteti, a következő, 40 oldalas függelék pedig a mutatószámokat és rövid elemzésüket tartalmazza. A hiánypótló összeállítás a gyerekek olvasását szívügyének érző és a helyzeten javítani kívánó szakemberek, a gyermek- és iskolai könyvtárosok, tanárok, szülők számára lesz hasznos olvasmány.

(K.K.)

Állományvédelem; Elektronikus dokumentum; Élőszó -mint történeti forrás; Gyűjteményes kiadvány -könyvtártudományi (forma); Nem hagyományos dokumentum; Papír; Raktár

A reader in preservation and conservation / comp. and ed. by Ralph W. Manning and Virginie Kremp under the auspices of the IFLA Section on Preservation and Conservation. – München : Saur, 2000. – VIII, 157 p. ; 22 cm. – (IFLA publications, ISSN 0344-6891 ; 91). – Bibliogr. a tanulmányok végén. – ISBN 3-598-21817-6

Raktári jelzet: 3-12849

Az állományvédelem és a kulturális értékmegőrzés időszerű kérdéseivel foglalkozik az olvasókönyv sok különböző országból felkért szerzőgárdája. Több tanulmány tárgyalja a digitális információ hosszú távú megőrzése érdekében elindított nemzeti és nemzetközi programokat, de a veszélyeztetett hagyományos hang- és képhordozók megóvásáról is szól néhány cikk. Ezt követően három tanul-

mányt olvashatunk a tartós papírról, annak szabványosításáról és gyártásáról, valamint Kastaly Beatrix cikkét az Országos Széchényi Könyvtárban folyó papírrestaurálási munkákról és technológiai kutatásokról. A következő blokk az élszó mint történeti forrás (oral history) megőrzésének lehetőségeivel foglalkozik elsősorban az ázsiai országok és Ausztrália tekintetében. Bepillantást nyerhetünk a raktározás körülményeibe a British Library új épületében és tokyoi Nemzetgyűlési Könyvtárban. Az ősi és mai kínai állományvédelmi módszerekről is szól tanulmány. Végezetül a következő témákról találhatunk egy-egy cikket: digitalizálás mint segéd-eszköz a földgömbök restaurálásánál, a Lisszaboni Városháza Fotótára, új könyvek automatizált kötészete a Francia Nemzeti könyvtárban, az IFLA értékmentő missziója háború sújtotta területeken.

(NpL)

Elektronikus könyv; Könyvkiadás és könyvkereskedelem; Nemzetközi helyzetkép; Nyomtatás

RIVERS, Alison

Print-on-demand : an overview of current experiences in Europe : provisional version / Alison Rivers ; [ed. by] Council of Europe ; [pref. by] Guiseppe Vitiello. – [Strasbourg] : Council of Europe, 1999. – 75 p. : ill. ; 30 cm. – Bibliogr.: p. 73-75., a fejezetek végén és a lábjegyzetekben. – Frissítve: 1999. 01. 10

Raktári jelzet: 4-10769

A kötetben nyolc országtanulmány szerepel (hét európai országból – Egyesült Királyság, Franciaország, Magyarország, Németország, Olaszország, Oroszország, Svédország – és az Egyesült Államokból), amelyek azt mutatják be, hogy a kiadói tevékenység során mennyire terjedt el a digitális nyom-

tatás és hogyan alkalmazzák a gyakorlatban az igény szerinti kinyomtatás technológiát. Mind-egyik országtanulmány áttekinti a könyvkiadás helyzetét az illető országban (lehetőség szerint statisztikai adatokkal), majd elemzi az igényre történő kinyomtatás különböző projektek során a kiadóknál és terjesztőknél szerzett tapasztalatait. Az országtanulmányok kitérnek az így publikált címek jellemzőire (műfaj, ár, terjesztés módja), a szerzői jogi problémákra és a kormányzat hozzáállására is.

(H. I.)

Általános helyzetkép; Felmérés (forma); Hivatali könyvtár; Statisztika (forma); Üzemi szakkönyvtár; Nagy-Britannia

SPILLER, David – CREASER, Claire – MURPHY, Alison

Libraries in the workplace / David Spiller, Claire Creaser and Alison Murhy ; [publ. by] Library & Information Statistics Unit ... – Loughborough : LISU, 1998. – II, 226 p. : ill. ; 30 cm. – (LISU occasional papers ; 20.). (British Library research and innovation report ; 124.), – Bibliogr.: p. 221-222. – ISBN 1-901786-13-7

Raktári jelzet: 4-10740

A kormányzati könyvtárakat leszámítva, viszonylag kevés adat áll rendelkezésre az egyes szakterületeken működő könyvtári szolgáltatásokról. Ezen a helyzeten változtatott a LISU vizsgálata, mely a British Library Kutatási és Innovációs Központjának támogatásával felmérte (postai kérdőíves vizsgálat és utólagos telefonos pontosítással) az Egyesült Királyságban a főbb szakterületek könyvtárainak helyzetét, annak érdekében, hogy összehasonlítha-

tóvá és értékelhetővé váljanak a könyvtári és információs szolgáltatások.

A vizsgált tíz terület (kormányzati, kereskedelmi, tudományos, jogi, gazdasági tanácsadó, kereskedelmi, pénzügyi, gyógyszerészeti, élelmiszeripari, energetikai) könyvtárainak helyzete erős eltéréseket mutatott. (Elteljesítve a nem válaszolóktól, már azon is érdemes elgondolkozni, hogy a vizsgált területeken működő társaságok 60%-ában egyáltalán nem működik könyvtár.) A felmérés a következőkre terjedt ki: az intézmény neve, címe, szakterülete, az információs egység neve, majd a szervezeti hovatartozásra, a személyzet számára, végzettségére, az elektronikus eszközökkel való ellátottságra, az állomány nagyságára, a könyvtárközi kölcsönzési adatokra, és a költségekre (beleértve a személyzeti költségeket is). A jelentés szerkezete: a) a módszerek és az elemzés szempontjai, b) a vizsgált területek adatai táblázatban és szöveges magyarázatokkal, c) a főbb következtetések a személyzettel, a szolgáltatásokkal és az állománnyal kapcsolatban az egyes területeken, d) az egyes területek közti jellemző különbségek megállapítása. A füzet függelékében a kérdőív olvasható.

(K. K.)

Felmérés (forma); Gyermekkönyvtár; Iskolai könyvtár; Statisztika (forma); Nagy-Britannia

A survey of library services to schools and children in the UK / Library & Information Statistics Unit ... ; [comp. by] Claire Creaser. – 1998-99. – Loughborough : LISU, 1999. – V, 266 p. : ill. ; 30 cm. – (Library and Information Commission research report, ISSN 1466-2949 ; 28.). – ISSN 1353-3118

Raktári jelzet: P 2653

A LISU, a Loughborough-i Egyetem Könyvtári tanácskének statisztikával foglalkozó egysége évente adja ki az angliai közkönyvtárak és az iskolai könyvtárak helyzetét, szolgáltatásait tükröző statisztikát. Ez a kötet az 1998/99-es adatokat tartalmazza.

Az adatokat kérdőíves felmérés útján gyűjtötték be. A válaszok alapján készült összefoglalás adatait tartalmazza a kötet bőséges mennyiségű táblázat és grafikon segítségével téve számszerűvé és összehasonlíthatóvá a könyvtárak helyzetét.

Az összeállítás először egy öt évvel korábbi felmérés trendjeit foglalja össze, majd külön fejezetben szerepelnek a közkönyvtárakban működő gyermekkönyvtári szolgáltatások, valamint az iskolai könyvtári szolgáltatások adatai az 1998-99-es állapotot tükrözve.

Angliában ebben az időben zajlott a helyi önkormányzatok átszervezése, mely a könyvtárak működésére is hatással volt. A felmérés a szolgáltatásokra, a személyzetre, a költségekre, az állományra és annak használatára, valamint a használókra irányult.

A könyv függelékben közli a vizsgált települések népességi adatait, a válaszolók kiegészítő megjegyzéseit a személyzeti kérdéscsoporthoz, a közkönyvtári és az iskolai könyvtári kérdőívet, sőt, a nem válaszoló könyvtárak nevét is megadja.

(K. K.)

Használók képzése; Hatékonyság; Információkeresés; Kommunikáció -használókkal; Könyvtárosi hivatás; Segédkönyvtár, kézikönyvtár; Számítógép-hálózat; Tájékoztató munka; Továbbképzés THOMSEN, Elizabeth

Rethinking reference : the reference librarian's practical guide for surviving constant change / Elizabeth Thomsen. – New York, N. Y. ; London :

Neal-Schuman Publ., cop. 1999. – XVIII, 291 p. : ill. ; 23 cm. – Bibliogr.: p. 283-285. – ISBN 1-55570-364-X

Raktári jelzet: 3-12840

A jó referenz könyvtárosnak sok energiát kell arra fordítania, hogy szinten tartsa az ismereteit, hogy az új technikai eszközök és a használói igények folyamatos változásaira felkészülten válaszolni tudjon. E kézikönyv ehhez a felkészüléshez ad ötleteket, jól használható, praktikus segítséget, miközben a referenz munka lelki, személyi oldaláról sem feledkezik meg. Hármast jelölt meg a szerző: bemutatni, hogyan illeszthető össze a hagyományos referenz a mostani trendekkel és kérdésekkel; összefoglalni, miként alakult át a napi referenz munka a kultúra, a technika és a személyzet változásainak következtében; útmutatást adni, segítséget ajánlani az új szolgáltatások kialakításához, vagyis a túléléshez, továbbá megmutatni, hogyan kell e szolgáltatásokat hatásosan bemutatni a könyvtárvezetés és könyvtár anyagilag támogatók számára.

Kilenc nagyobb fejezetben tárgyalja a szerző a referenz munka részleteit, úgy, hogy az egyes részekben belül fontosnak általa fontosnak tartott (hasznos) tudnivalókat keretezve kapjuk. A könyv fejezetei: 1) A referenzmunka rövid története a múlt század végétől napjainkig; 2) A tájékoztató könyvtáros megváltozott szerepe; 3) Kommunikációs képességek (hatékony kommunikálás, referenz interjú); 4) Források (összefoglaló a referenz művekről a kezdetektől az elektronikus forrásokig); 5) A referenz munka helyszíne, ideje; 6) Kérdések (a kérdések lehetséges típusai, trükkös és bonyolult kérdések és megválaszolásuk); 7) A referenz könyvtáros képzése, továbbképzése, képzési modellek; 8) A statisztika és a szolgáltatások minőségének mérése; 9) Web-források a tájékoztatásban. Két hasznos függelék található a könyvben. Az

egyik egy városrész könyvtári hálózatának információpolitikai szabályzata, a másik egy kérdőív, amellyel a használói elégedettséget lehet tesztelni a könyvtári szolgáltatásokról.

(K. K.)

Hatékonyág; Marketing; Tervezés

WEIGAND, Darlene E.

Marketing/planning library and information services / Darlene E. Weigand. – 2. ed. – Englewood, CO : Libraries Unlimited, 1999. – XVII, 187 p. : ill. ; 25 cm. – Bibliogr.: p. 169-173. és a fejezetek végén. – ISBN 1-56308-612-3

Raktári jelzet: 3-12801

A gyakorló szakemberek és könyvtároshallgatók számára készült, példákkal gazdagon illusztrált kötet második kiadása tizenegy fejezetre tagolódik, amelyek a marketing- és tervezési folyamat sorrendjében követik egymást. Az egyes fejezeteket jegyzetek és a tankönyvekben szokásos gondolkodtató feladatok zárják. 1. fejezet: Mi a marketing? Hogyan kapcsolódik a tervezési folyamathoz? 2. fejezet: Mielőtt belefogunk: hogyan alakítsunk marketing- és tervezési csapatot? 3. fejezet: Küldetésünk és távlati elképzeléseink kialakítása. 4. fejezet: Marketing-auditálás, avagy vizsgáljuk meg a könyvtár környezetét! 5. fejezet: Célok rövid és hosszú távra – a hatékonyság jegyében. 6. fejezet: A könyvtár termékei, azaz a rendszer szíve. 7. fejezet: Mibe kerülnek az egyes termékek? 8. fejezet: A helyszín, avagy hogyan találkozzon az ügyfél a termékekkel? 9. fejezet: Végül, de nem utolsósorban: a propaganda. 10. fejezet: Az értékelésről két megközelítésben. 11. fejezet: A sikeres jelen és a sikeres jövő megtervezése.

(H. I.)

Minerva -könyvtári -nemzetközi (forma); Minerva -könyvtári -szakterületi (forma); Térképek gyűjteménye

World directory of map collections / comp. and ed. by Olivier Loiseaux ... ; [ed. by International Federation of Library Associations and Institutions]. – 4. ed. – München : Saur, 2000. – IX, 541 p. ; 22 cm. – (IFLA publications, ISSN 0344-6891 ; 92/93.). – ISBN 3-598-21818-4

Raktári jelzet: 3-12846

A világ térképgyűjteményeit bemutató minerva negyedik kiadása felfrissített kérdőív alapján készült, melynek szövege öt nyelven megtalálható a kötet függelékében. Az adatkérésre 1997 és 1999 közötti időszakban került sor, de 2000 elején történt adatpontosítás e-mailben. Minél több országot próbáltak szerepeltetni, és az intézmények típusa is elég változatos. 121 ország 714 gyűjteménye kapott helyet a kötetben, csaknem kétszáz tétellel több ez,

mint az 1993-as előző kiadás tartalma. Általában ki-maradtak az ezer térképnél kisebb állományok, kivéve, ha azok nemzeti könyvtárban, országos levéltárban vannak, vagy egyedüli számon tartott gyűjtemények egy adott országban. Az országok angol névnek betűrendjében, azon belül városok szerint, eredeti nevükön (gyakran angol névfordítás megadásával) kerültek besorolásra az intézmények.

Az egyes gyűjteményekről a következő adatcsoportokat találhatjuk: felelős vezető (név, telefon, fax), történet (alapítás, épület, szervezeti változás), személyzet (munkaidő és képzettség szerint), az intézmény területe (használói tér, iroda, raktár), gyűjtemény nagysága (dokumentumtípusok és beszerzés-mód szerint), használat (nyilvánosság foka, használati feltételek, használó helyek száma, napi nyitva tartás, éves zárvatartás, havonta forgalmazott dokumentumok száma, referenz lehetőségek), kölcsönzés, másolás, raktári felszereltség, állományvédelem és saját kiadványok. A kötetet névmutató és intézménymutató zárja.

(NpL)

**A Téli Könyvvásár
alkalmából
a Neumann-ház**

**óriási kedvezménnyel
kínálja CD-ROM kiadványait.**

A Múzeumi séták Budapesten
(magyar, angol, német, francia és olasz nyelvű lemez)

6720 Ft helyett 4480 Ft-ért,*

a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál díjnyertese,
a Bibliotheca Hungarica
a magyar könyvtárak egy ezredév tükrében
(magyar, angol és német nyelvű lemez)

1 példány esetén 2990 Ft helyett 1000 Ft-ért*
4 vagy több példányban lemezenként 500 Ft-ért*

vásárolható meg 2000. december 15-éig.

További információért hívja a 212-9220 vagy a
212-9221 telefonszámot, küldjön faxot (212-9219)
vagy e-mailt (mail@neumann-haz.hu).

*Az árak tartalmazzák a 12%-os ÁFÁ-t, a csomagolási és
postaköltséget felszámítjuk.